

Hvad betyder ordet *katolsk*?

I et festskrift udgivet i anledning af
75 års jubilæum på Sankt Josefs Skole
i Roskilde skrev biskop Hans L. Martensen
et indlæg om betydningen af ordet *katolsk*

Af biskop Hans L. Martensen ¹

Et oversættelsesproblem

Som bekendt har man i Folkekirken oversat ordet *katolsk* med *almindelig*. Dette har undertiden givet anledning til en katolsk drøftelse – f.eks. allerede ved Synoden på Nyborg Strand – også vi burde oversætte begrebet *katolsk* og måske ligesom vore lutherske medkristne herhjemme anvende ordet *almindelig*.

Grundene, man anfører for en sådan *oversættelse* af *katolsk*, kan i hovedsagen reduceres til tre:

- 1) Den første grund er *sprogrensende*. Nogen påstår, at ordet *katolsk* er et grimt fremmedord, og at det bør oversættes med et godt, gammelt dansk ord. Så vidt muligt bør fremmede og udenlandske sprogelementer renses ud af vor liturgi og i det hele taget af vor katolske (!) sprogbrug.
- 2) Den anden grund er *økumenisk*. Vi bør, mener man, imødekomme Folkekirkenes kristne på alle punkter, hvor vi med nogen rimelighed kan. Netop i centrale udtryk for kristendommen som trosbekendelsen og dåbspagten ville det være af stor værdi at have én og samme formulering. Hertil kommer, at trosbekendelsen ikke sjældent bruges, netop når både protestanter og katolikker siger den sammen, f.eks. ved en barnedåb, hvor en del af familien er katolsk, en anden protestantisk.

¹ Artiklen bringes med forfatterens tilladelse

3) Den tredje grund er *forståelsesmæssig*. Selv mange katolikker, således hævdes det, forstår ikke den egentlige mening med fremmedordet *katolsk*. Så er det da bedre at erstatte det med et andet ord, som de straks begriber.

Den sprogrensende overvejelse

Til disse grunde er følgende at sige: Det er umuligt nu til dags at rense det danske sprog for fremmedord. Vi kan ikke finde på nye ord for "radio", "billet", "entreprenør", "protestant" og tusindvis af andre, fordi de oprindeligt er udanske.

Vigtigt er også at bemærke, at overalt hvor grupper af samfundet arbejder med et selvstændigt område, har de en lang række glosser, som de ikke er bange for at tage i brug, selv om de er fremmede for mange ikke-fagfolk.

Desuden er det kendetegnende for nyskabende bevægelser, at de ofte spreder nye ord (ofte fremmedord). Omvendt er det kendetegnende for gamle og døende bevægelser, at de ofte opgiver deres egne ord. Derfor skal vi som katolikker ikke alt for hurtigt opgive nogle af vore gode katolske ord – den hellige *kommunion* har f.eks. en stor meningsdybde, som ikke kommer frem i ordet *nadver*. Kommunion betyder kommunikation, det betyder *forening* og *fællesskab* både med Kristus og med de andre som *kommunicerer*. Hvis vi har et virkelig godt katolsk ord, så skal vi ikke være bange for at bruge det – vi skal have tillid til, at vi måske kan virke sprogskabende og få disse ord til at spredes.

Den økumeniske overvejelse

Den anden grund – den økumeniske – er mere tungtvejende. Det er sandt, at vi skal søge at komme hinanden nærmere, også i sprogbrug og formuleringer, hvor dette med rimelighed kan lade sig gøre. Men om det økumenisk er rimeligt at erstatte ordet *katolsk* med *almindelig*, dette må afgøres i sammenhæng med det tredje spørgsmål: Hvad betyder egentlig ordet *katolsk*? For hvis den oprindelige betydning af dette ord ikke er *almindelig*, men noget andet, så er det jo ikke os katolikker, der skulle skifte til at bruge ordet *almindelig*, men snarere de andre, der skulle skifte til et ord, der træffer meningen bedre end *almindelig*.

Ordets historie

Ordet *katolsk* har været i brug som en betegnelse for Kirken allerede siden det 2. århundrede. Det betød den kirke, der var udbredt og anerkendt overalt. Meget hurtigt blev ordet *katolsk* også særbe-tegnelse for én bestemt kirke i modsætning til dem, der skilte sig ud med deres særmeneringer, nemlig sekterne. *Katolsk* og *sekt* var modsætninger.

På den hl. Augustins tid² er det klart, at ordet *katolsk* bruges næsten som i dag, nemlig om én bestemt kirke, der er kendetegnet ved biskoppernes fællesskab og ved foreningen med biskoppen af Rom. *Katolsk* er blevet et særnavn. "Hvis en fremmed kommer til en by og spørger efter den katolske gudstjeneste", siger Augustin i et af sine breve, "så tør ingen af sekterne pege på deres egen kirke ..."³

Nøjagtig af denne grund blev ordet *katolsk* så upopulært blandt protestanter. Det var blevet betegnelse for *romersk-katolsk*, altså for pavens kirke. Derfor gik man på reformationstiden i protestanti-

² Ca. 400 e. Kr.

³ Migne 25, I, 196

ske kredse over til at bruge andre ord for *katolsk*. Særlig vanskeligt var det i den engelsksprogede verden, hvor man ikke havde et brugbart ord som *almindelig* eller *allgemein*. Man tyede ofte til den nødløsning at erstatte *katolsk* med *kristen*.

"I believe in one holy, Christian Church" lyder det endnu i mange engelsksprogede protestantiske gengivelser af den apostoliske trosbekendelse. Men alle og enhver kan se, at ordene *katolsk* og *kristen* ikke udtrykker samme betydningsnuance. I Den anglikanske Kirke er man da også i vid udstrækning blevet enige om atter at bruge ordet *catholic* i trosbekendelsen.

Naturligvis må man ikke undervurdere denne protestantiske modvilje mod ordet *katolsk*. På dansk er det sprogligt gået så vidt, at man sagde om en tosse, at han "var katolsk i hovedet". Vi kan derfor næppe vente, at Den danske Folkekirke ligesom anglikanerne vil genindføre ordet *katolsk* i trosbekendelsen. Men dermed er ikke sagt, at vi katolikker skal gå over til at sige "almindelig" ...

Ordets mening

Det er nødvendigt, så vidt vi kan, at frigøre os fra de historiske udviklinger og fordomme og vende os til spørgsmålet: Hvad var den oprindelige mening med ordet *katolsk*, da det blev brugt som betegnelse for Kirken i trosbekendelsen? Hvilket dansk ord svarer bedst til denne oprindelige forståelse?

Katolsk kommer fra det græske *kat' holos*. Den sidste del af ordet er det samme som "hel" på dansk. *Katolsk* betyder dét, der har at gøre med helheden, dét, som er beregnet på menneskene i deres helhed, eller dét, som skaber helhed. Kan man finde et enkelt dansk ord, som udtrykker dette?

Det ord, som kommer det nærmest, er måske *universal*. Ganske vist er dette igen er fremmedord, og spørgsmålet er, om det er umagen værd at oversætte et fremmedord med et andet. *Universal* udtrykker imidlertid netop noget af det, som de første kristne havde for øje, når de kaldte Kirken *katolsk*. Det betød den kirke, der var bestemt til at udbredes overalt, og som ikke måtte begrænses af noget *særligt*: Det var ikke en kirke for en bestemt kultur eller et bestemt geografisk område eller en bestemt del af menneskeheden, men for alle. Kirken skulle være universal.

I denne forstand kunne *katolsk* næsten have betydningen *verdensomspændende*. De første kristne kendte ganske vist kun til Romerriget. Det var for dem hele verden. Men i denne forstand var Kirken også verdensomspændende.

Hvis vi ville søge et dansk ord for *katolsk*, så ville måske *omfattende*, eller *altomfattende* være særdeles træffende. Dog ville ordet *altomfattende* være teologisk tvetydigt. Altomfattende i absolut forstand er kun Gud selv. Alligevel betyder *katolsk*, at Kirken skal omfatte alt det, som Gud i sit frelsesvirke omfatter. Kirken er *kat' holos*, dvs. for alt det, som Gud forløser ved at sende sin Søn til verden. Kirken skal omfatte alt, hvad der er menneskeligt. *Universal*, *omfattende*, *fyldestgørende*, *helhedsdannende*, *total* og *fuldstændig* – alt dette ligger gemt i ordet *katolsk*. Ganske vist kan man næppe sige, at noget enkelt af disse ord er aldeles egnet. Men ét forekommer mig sikkert. Ordet *almindelig* er en ualmindelig dårlig oversættelse af *katolsk*. Hvorfor? Fordi ordet *almindelig* på dansk bærer præg af det gennemsnitlige og dagligdags. Når man går i sit almindelige tøj, betyder det ikke festdragt. Når en koncert eller teaterstykke virker ret almindeligt, betyder det ikke, at alverden blev sat i begejstring. Det kan slet ikke undgås, at ordet *almindelig* på dansk bærer noget af denne almindelige og grå klang.

Snarere ualmindelig

At kirken er *katolsk* betyder langt fra, at dens medlemmer skal have samme vaner, tankesæt, normer og livsstil, som er *almindelige* i samfundet omkring os. Tværtimod, *katolsk* betyder lige det modsat-

te: det *u-almindelige*, som kan sætte en hel verden i bevægelse, og som kan ændre de almindeligt udbredte vaner og tanker, så hele mennesket og dets samfund bliver gennemtrængt med en alt andet end almindelig strøm af glæde og helbredelse.

Resultatet af alle disse overvejelser er derfor: Ordet *katolsk* skal ikke oversættes, men tolkes og forklares, så det genvinder sin oprindelige stærke og meningsfulde klang.

Verdensomspændende virksomhed

Når jeg tager afstand fra at oversætte *katolsk* med *almindelig*, så er der måske stadig den ene eller den anden, som føler, at dette er nok så u-økumenisk. Måske er der også kristne i Folkekirken, som er forbavsede over, at jeg havde så mange indvendinger mod ordet *almindelig*, der for dem er et ord, som er helliget ved from sædvane og lang tradition. Alligevel er min mening langt fra u-økumenisk. Tværtimod mener jeg, at vi som katolikker gør Folkekirken og andre protestanter en god tjeneste ved at bibeholde ordet *katolsk* i vor formulering af trosbekendelsen. Således er vi nemlig med til at minde de andre om – hvad de slet ikke vil nægte – at der i ordet *katolsk* ligger en mængde nuancer gemt, som ikke kommer til udtryk i *almindelig*.

Kirkernes Verdensråd om "katolsk"

At ønsket om at bibeholde ordet *katolsk* ikke er spor u-økumenisk, kan fremhæves ved citater fra de to største og vigtigste økumeniske møder i nyere tid. *Kirkernes Verdensråd* tog nemlig i Nairobi tanken om Kirkens katolske karakter op, og det gentog en udtalelse fra Verdensrådets møde i Uppsala: "Kirkens egenskab af katolsk (catholicity) er det modsatte af enhver form for selvkredsen (egotism) og eksklusiv begrænsning (particularism). Det er den egenskab, som lader Kirken udtrykke livet i Kristus i dets fylde, uindskrænkethed og totalitet (the fullness, the integrity and the totality of life in Christ) ... "

Det er mærkeligt, at Kirkernes Verdensråd herved fremhæver egenskaber, som ellers ofte var lidt under mistanke hos protestanterne. Ja, når det gælder troens *integritet*, så er selv mange katolikker i dag blevet en smule mistænksomme, fordi de frygter såkaldte *integralister*.⁴ Dog gælder det om – hvad enten vi er protestanter eller katolikker – at søge sandheden uanfægtet af slagord og partier. Selv om visse stærkt konservative katolikker kalder sig integralister, så bør vi alle holde fast ved, at troen skal bevares "integral", dvs. fuldstændig.

Det kan dog næppe kaldes u-økumenisk, hvis vi åbent tilstår, at det danske ord *almindelig* ikke uden videre får os til at tænke på disse tre egenskaber: *fylde*, *uindskrænkethed* og *totalitet*, som livet i Kristus har, og som Kirkernes Verdensråd på sine to sidste plenarmøder har forsvaret som meningen med ordet *katolsk*.

Den hl. Cyrils tolkning

I sin tolkning af ordet *katolsk* bygger Kirkernes Verdensråd på en forståelse, der går tilbage til Oldkirken. En af de smukkeste forklaringer af, hvad *katolsk* betyder, finder vi hos den hl. *Cyril af Jerusalem* i hans *Kateketiske Taler*:⁵

"Kirken kaldes katolsk, fordi den er over hele verden, fra Jordens ene ende til den anden, og fordi den universelt og uden indskrænkning⁶ lærer alle troens sandheder, som folk bør kende, hvad enten

⁴ Ordet blev omkring 1900-tallets begyndelse brugt på en måde, hvor man i dag snarere ville bruge ordet fundamentalister. Red.

⁵ Slutningen af 300-tallet

det drejer sig om synlige eller usynlige, om himmelske eller jordiske ting; endvidere fordi den lærer mennesker af alle racer og stillinger at tjene Gud i sandhed, både de mægtige i samfundet og de svage, både de lærde og de ulærde, og endelig fordi den tager sig af og helbreder enhver legemlig og sjælelig synd, og fordi der ikke er nogen kilde til kraft (dyd), om det nu er i ord eller gerning eller åndelig gave, som den ikke besidder og deler ud af ...".⁷

Den hl. Cyril beskriver her med klassisk og uovertruffen klarhed de tre dimensioner, som ordet katolsk betegner: En verdens-omspændende, en sandheds-dækkende og en person-omfattende dimension. Denne sidste har både en kollektiv og en individuel side. Ordet *katolsk* bliver forstået i samme grad som disse tre perspektiver tages alvorligt.

Verdens-omspændende

Dette hænger sammen med missionsbefalingen: "Gå ud i alverden". Kirken må ikke nødvendigvis findes overalt i verden for at være katolsk. Den begyndte faktisk som en lille gruppe mennesker i Jerusalem, og det varede længe inden Kirken spredtes over alt. Alligevel var den katolsk fra begyndelsen. Den har et budskab til hele verden, og den er sendt, ikke til nogen bestemt del af verden med udelukkelse af andre. Heri ligger det katolske, at ingen på forhånd er udelukket. Ganske vist afsløres på denne måde det ulykkelige ved de kristnes nuværende spaltning. Det var ikke Kristi mening, at der skulle være forskellige kirker i verden, delt op efter nationer eller trosbekendelser eller særlige geografiske og kulturelle omstændigheder. Kirken skulle efter Kristi vilje være én kirke for hele verden, den skulle slå bro over de geografiske afstande og de kulturelle kløfter.

Sandheds-dækkende

Kristus er kommet for at bringe menneskene "hele sandheden", ikke blot en del af den. Han er Guds Ord – det fuldstændige, det altomfattende og sidste ord – der er blevet kød. Det er Kirkens opgave at give denne sandhed videre. I Kirken virker den ånd, der fører ind i hele sandheden.

Katolsk står derfor i modsætning til *sekteisk*. Det sekteriske består i, at én sandhed fremhæves så stærkt på bekostning af andre, at balancen rystes. Den ene sandhed kommer til at stå i modsætning til de andre.

Det katolske består derimod i, at troens helhed fastholdes. Den ene trossætning kan stå i tilsyneladende modsætning til andre, for ingen kan forstå troens hemmeligheder. Hvorledes kan mennesket være frit og alligevel være totalt afhængig af Guds nåde? Hvorledes kan vi være frelst ved troen uden gerninger, og gerningerne alligevel være vigtige i kristen sammenhæng? Hvorledes kan Gud være absolut én, og alligevel være tre personer? Hvorledes kan Kristus være dødelig, begrænset, underkastet verdens omskiftelige vilkår som menneske? Og dog, den samme person, være Gud af Gud, evig, udødelig, almægtig, uden grænser?

Den katolske tros sætninger møder ofte tanken som tilsyneladende modsætninger. Det sekteriske tager den ene tanke bort til fordel for den anden. Det katolske bibeholder helheden, til trods for alle spændinger. Det katolske påbyder, at vi skal fastholde hele kirkens tro. Jeg kan ikke sige ja til én trossætning og nej til en anden. Min egen forstand er for begrænset til at være dommer i disse sidste spørgsmål. Jeg må støtte mig til hele kirkens tro og til hele kirkens bekendelse.

⁶ Jfr. det integrale

⁷ Cat 18,23 PG 33,1043

Person-omfattende

Alt hvad den menneskelige person omfatter, skal omfattes af den katolske frelse og frigørelse. Dette gælder både personen som enkelt individ og personen i dens forhold til andre, dvs. som del af et fællesskab.

Det katolske skal omfatte hele den enkeltes person. Intet bør udelukkes. Der har været religioner, som kun ville frelse sjælen, og som var legemsfjendtlige. Atter findes der en moderne religiøsitet, som dyrker det legemlige næsten på bekostning af sjælen. Men det katolske betyder, at alt hvad der er menneskeligt i mennesket skal frigøres, helbredes og forløses. Det gælder legemet lige så vel som sjælen.

Der har også eksisteret former for religiøsitet, som så ned på bestemte dele af legemet og dets udfoldelse. Således har der været kristne sekter, som fordømte det seksuelle som noget ondt. Den katolske Kirke har hele tiden lært, at også det legemlige er skabt af Gud, og at også menneskets seksualitet er Guds gode skabning, som skal frelses og forløses ligesom alt det andet.

At Kirken er katolsk betyder også, at den er sat til at bringe frelse og forløsning til alle dybder i mennesket – også de uudforskede dybder, som den moderne psykologi og psykiatri afslører. Der er ingen dybder i mennesket, som er Guds frelse uvedkommende, eller hvor denne frelse ikke skal trænge ind.

Menneskene er ikke blot individer og enkeltpersoner. Som personer bindes de sammen til samfund. Dette samfund, med alt hvad det indebærer af sociale, politiske, kulturelle og andre dimensioner skal berøres af den frelse og frigørelse, som Kristus har bragt. Her kan ingen sektorer på forhånd udelukkes med slagord som at "religion er en privatsag", eller at "kristendom og politik" eller "kristendom og moral" ikke har noget med hinanden at gøre. Javist, den kristne tro er noget andet end politik eller kultur eller samfundsproblemer. Alligevel er den kristne tro sat til at ændre verden og bringe håb og nyt liv i alle disse forhold. Ligesom hele den enkeltes person skal berøres af Kirkens *katolske*, dvs. altomfattende helbredelses- og frigørelsesproces, således skal samfundet det også. Der findes ikke nogen bestemt sektor, som på forhånd bør foretrækkes eller udelukkes. De svagt-udrustede har deres plads inden for den katolske helhed, lige så vel som de vel udrustede, den ene race eller nation bør ikke foretrækkes frem for den anden, en herskende klasse må ikke foretrækkes frem for undertrykte, den rige del af samfundet ikke behandles anderledes end den fattige. Kirken er som *katolsk* kaldet til at bringe håb til samfundet i alle dets dele.

På vej til helheden

Katolsk er dét - kat' holos - der har med helheden at gøre. Vi lever i en verden, hvor alt er delvist og brudstykkeagtigt. Alt, hvad jeg besidder eller erkender, er stykkevis.⁸ Først "når det fuldkomne kommer skal det stykkevis forsvinde".⁹

Når jeg endnu ikke besidder helheden, men kun har den stykkevis, så kan dette føre til to holdninger. Den ene er, at jeg værner om mine egne stykker og skinsygt våger over, at andre ikke får dem. Den anden er, at jeg – netop fordi jeg ved, at det hele er stykkevis – er parat til at dele med andre. At dele med de andre betyder at få del i det, de andre har, og at dele ud af mit eget.

Dette hører med som et af de væsentligste træk ved det *katolske*. Brudstykker af sandhed og besiddelse og enkeltgoder føjes sammen til helhed, fordi mennesker begynder at dele med hinanden og således bliver fælles med hinanden om det, de ejer, og det, de er.

⁸ 1 Kor 13,12: Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud.

⁹ 1 Kor 13,10

Om at dele

At dele betyder at overvinde angst. Angsten beskytter sig mod den anden ved et væld af regler om ejendom, om takt og tone, om privatlivets urørlighed, om min ret til mine egne meninger, der ikke kommer andre ved. Er disse regler og rettigheder forkerte? Det behøver de ikke at være. Men for så vidt de grunder i angst, skal de alligevel overvindes.

"Hvis du vil være fuldkommen, så sælg hvad du har og giv det til de fattige" - på den måde overvindes angsten: der opstår en i sandhed katolsk delagtighed mellem den besiddende og den fattige.

Der hører mod til at give den anden, hvad der er mit. Der hører også mod til at bede den anden om at få noget af hans. Men dette mod er nødvendigt, hvis der skal skabes et hele af brudstykker, og hvis små, ængstelige, isolerede og fremmedgjorte mennesker skal finde sammen til et hele.

Hvad gælder for ejendom og besiddelse, gælder også for forstand og indsigt. Også den er stykkevis. Netop når det gælder mine meninger, er jeg tilbøjelig til at hævde absolut ejendomsret. Men det *katolske* lærer mig også her at dele med andre for at finde frem til troens og sandhedens helhed. Brudstykkerne skal føjes sammen. Jeg må have tillid til, at Guds Ånd virker, ikke blot i mig selv, men også i den anden.

Forskelle og helhed

At dele med andre vil også sige at lade sig supplere af andre og at anerkende de andre i deres forskel. *Katolsk* forstået som det helheds-dannende betyder ikke det nivellerende, hvor forskellene forsvinder. Det moderne samfund har ofte en sådan nivellerende tendens. Det kan strække sig helt til, at kvinder gerne vil være som mænd, og mænd gerne som kvinder. Det giver sig udslag i moder, som alle slavisk skal følge. Det viser sig i intolerance over for alt, der er afvigende fra det sædvanlige. Atter her skal *katolsk* forstås således, at det netop ikke gør folk ens i deres almindelighed, men at det tværtimod erkender de enkeltes særpræg, og på forhånd regner med, at både Guds skabte natur og Guds overnaturlige gaver fordeles forskelligt og individuelt.

Den katolske helhed er altså ikke et halvmørke, der gør alle katte grå. Den er snarere dagslys, der gør forskellene klare, men alligevel fører dem sammen til harmoni, - som når en kunstner fryder sig over landskabets mangfoldighed og alligevel føjer det sammen til et hele ...

Pluralisme og enhed

Også i troserkendelse og teologi får dette sit udslag. Den katolske Kirke har altid anerkendt mange teologiske skoler og forskellige "spiritualiteter". Aldrig kan et enkelt menneske, eller endda en enkelt gruppe, indeholde hele Kristi fylde eller være i besiddelse af alle Åndens gaver. Men alligevel er alle Faderens børn. Derfor skal der nok være mangfoldighed og frihed i skoleretninger og "spiritualiteter", der skal være en broget pluralisme af evner og indsigter, men samtidig absolut enhed i troens bekendelser – én dåb, én tro, én Herre.

Hvis jeg lader de andre gælde med deres særpræg og med deres "spiritualitet", og med deres individuelle forståelse af kristendommens budskab – præcis hvis jeg lader de andre gælde – vil jeg vogte mig for at gøre min egen mening absolut, så jeg gør mig selv til dommer over Kirkens tro eller Kirkens dogmer. Tværtimod vil jeg erkende: Jeg er selv kun en del og et brudstykke af den mangfoldighed, som i Kirken føres sammen til et hele, og som i århundredernes løb har fået mund og mæle i Kirkens dogmer og i Kirkens trosbekendelse.

Derfor er det værd at lytte og at være opmærksom på den andens meninger. Derfor er det umagen værd at tage hensyn til hele Kirkens tro, og til dens hellige tradition.

Lemmer og legeme

I et og alt gælder Paulus' billede af legemet. Hånden er nødvendig, men den er ikke helheden. Foden er nødvendig, øjet er nødvendigt, og således med ethvert af lemmerne. Intet er sig selv nok, intet er i sig selv helheden. Men hver enkelt skal dele med de andre, give og modtage, og således føjes ind i helheden.

Selv verdens mest intelligente teolog er ensidig og fattig i sin troserkendelse, hvis han isolerer sig selv i sin private indsigt. Bedre stillet er en enfoldig gammel kone, der hverken har lært at læse eller skrive, men som har lært at lytte til andre troende mennesker og drage nytte af deres erfaring – som har lært at åbne sig ikke blot for egen klogskab, men for hele kirkens tro ...

At være *katolsk* vil altså sige stadig mere at lære at dele med andre – dele ejendom, dele indsigt, dele fordele, men også omvendt at dele deres nød, deres fattigdom, deres sorger. Det betyder først og sidst at dele deres tro. Således opstår, når alle delene er bragt sammen, en ny helhed, de troendes samfund.

Proces og ikke blot tilstand

Når jeg deler med andre, er jeg på vej mellem mit og dit. Der sker en udveksling, grænser bliver overvundet. Helhed og fællesskab er ved at opstå. Det er ikke simpelthen til stede som en tilstand, men helheden er ved at samles i en dynamisk proces.

En af vanskelighederne ved at oversætte ordet *katolsk* ligger i, at det betegner en proces snarere end blot en tilstand. Dette gælder i øvrigt alle Kirkens fire egenskaber. Kirken er *én*, men den er dog samtidig stadig kaldet til større enhed; den er aldrig færdig med at føre mennesker til større indbyrdes fællesskab og fred. Kirken er *hellig*, men den er dog stadig kaldet til at omvende sig fra synd og at vise vej til hellighedens kilder, der kan give mennesker kraft til at ofre og hengive sig for andre. Kirken er *apostolisk*, men den er dog aldrig færdig med at virkeliggøre apostlenes ord eller at fuldende deres gerning. Således også med det *katolske*. Kirken er ustandselig kaldet til at blive mere katolsk. Det betyder, at den stadig er kaldet til at rykke grænsepæle op og udvide det *katolske* til det endnu mere omfattende.

Åbnende horisonter

"Katolsk betyder dét, der udvider, i modsætning til dét, der indsnævrer. Det har altid noget at gøre med grænser, der skal rykkes og flyttes længere ud. En horisont skal åbnes mod ny geografiske områder, ny kulturer, ny racer og raceblandinger, som kirken endnu ikke har kendt.

Stadig større dybder i mennesket selv skal tages i besiddelse og frigøres efter Kristi billede. Hvis nogen mener, at den katolske frelse har nået ned til bunden, så kan han være helt sikker på, at den endnu kun har nået overfladen. Der er stadig umålte afgrunde, dybere i hans person. Gå dybere, ryk grænserne endnu et stykke, så bliver du mere *katolsk*.

Samfundets grænser

Katolsk betyder også, at menneskenes samfund skal ud over sine grænser. At vi f.eks. i vor del af verden ikke kan blive stående blot som de nydende og velbjærgede. Hvis vi er *katolske*, kan vi ikke give os tilfreds med at være den rige og privilegerede del af menneskeheden og så drage et jerntæppe mellem os og de andre. Nej, det *katolske* er kaldet til at sprænge egoismens snævre grænser. Hele menneskeheden hører med: Kristus har givet sig hen for dem alle. Jeg har ikke lov til at udelukke

nogen fra dem, jeg ønsker fællesskab med. Og hvis fællesskab med fattige betyder et skår i min rigdom, så har jeg ikke lov på forhånd til at fastlåse disse grænser, der udelukker de andre.

Forstandens grænser

Katolsk indebærer at jeg skal ud over min egen forstands snævre grænser. Jeg kan ikke vælge og vrage mellem Kirkens trossætninger blot efter, hvad der passer mig, eller efter, hvad jeg selv kan begribe og acceptere.

Den *katolske* sandhed er hele tiden større end min egen forstand. Derfor må jeg ikke drage snævre grænser, der på forhånd udelukker mig fra sandhedens *katolske* fylde. Jeg kan ikke vrage og vælge og sige: Denne trossætning behager mig, den anden derimod ikke. Også her gælder det, at grænsepæle stadig skal flyttes og at horisonter skal udvides, ud mod hele sandheden, som Guds Ånd er kommet for at åbenbare, og som Kristus har lovet vil leve og bevares i kirkens tro.

Tidens grænser

En af de mærkværdigste dimensioner af *katolsk* er, at grænsepæle flyttes ikke blot geografisk i rum, men også historisk i tid. Grænserne skal rykkes, endda til et fællesskab med mennesker, der levede før mig, og med andre, der skal komme efter mig.

Den tridentinske katekisme (en bog, som mange i dag med urette ser ned på!) forklarer, at kirken er katolsk på følgende måde: "Til denne kirke, som er bygget på apostlenes og profeternes grundvold, hører alle troende, som har eksisteret fra Adam til denne dag, og som skal eksistere i bekendelsen af den sande tro indtil tidernes ende". Kristus har samlet dem alle, forklarer katekismen, han er hovedhjørnesteinen.

Her skal grænser overskrides, bagud i tid og fremad i tid. Også dette hører med til det *katolske*. Derfor betyder Kirkens tradition noget for os. Slet ikke fordi vi er konservative eller traditionalister. Men fordi vi har fællesskab med disse kristne, der er gået forud for os. Vi respekterer den tro, de levede i. Vi er overbeviste om, at Guds Ånd virkede i dem. Vi holder fast ved, at Kristi løfte til Kirken aldrig svigtede, og at Guds Ånd virkede, når Kirken definerede sin tro.

Men vi frygter heller ikke den ukendte horisont af sandhed, som vi skimter i fremtiden eller hos vore protestantiske medkristne eller i ungdommens aspirationer om en mere retfærdig verden. Vi bør aldrig på forhånd lukke grænserne. Helligånden er den, der viser det, som kommer.¹⁰

Guds åbenbaring er afsluttet og færdig i Jesus Kristus, men den er aldrig afsluttet og færdig i vor erkendelse. Vi må ikke søge at beskytte os selv bag snævre grænser, som vil lukke os for stadig ny dimensioner af Herrens herlighed. Han er fremtidens Herre, og i den skiftende verden, som omgiver os, skal vor forstands snævre grænser åbnes og udvides af andre troende menneskers erkendelse ... Jesu Kristi sandhed er udtømmelig. Det gælder om at gribe den, stadig mere trofast, stadig mere omfattende, med hele Kirkens fuldstændige og *katolske* tro ...

Den grænseløse fylde

Grænser er altid noget, der skiller - mellem dét, der er mit, og dét, der er dit, mellem dét, der er hjemligt, og dét, der er fremmed, mellem dét, der er kendt, og dét, der er ukendt, mellem dét, jeg

¹⁰ Joh 16,13: Men når han kommer, sandhedens ånd, skal han vejlede jer i hele sandheden; for han skal ikke tale af sig selv, men alt, hvad han hører, skal han tale, og hvad der kommer, skal han forkynde for jer.

har adgang til, og dét, jeg er udelukket fra, mellem dét, jeg behersker, og dét, der er behersket af andre.

Paulus udbryder i slutningen af sin storslåede Kristuslovsang i det 8. kapitel af Romerbrevet, at han er overbevist om, at ingen skabning "vil kunne skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre".

Altså er der endnu noget i skabningen, der ligesom truer med at skille. Der er endnu grænser.

Det *katolske* er til syvende og sidst det grænseløse, altomfattende. Men er alt menneskeligt og alt skabt ikke ifølge selve sin natur endeligt og begrænset? Er det ikke Gud og ham alene, der er uden grænser?

Hvis vi vil forstå ordet *katolsk* som *alt-omfattende*, altså grænseløst, så er det *katolske* altid ufuldstændigt, altid kun på vej mod endnu fjernere grænser og endnu videre horisonter. Da er det *katolske* først fuldent *katolsk* ved tidernes ende.

Da kan vi opfatte Paulus' ord i 1 Kor kap. 15 som en beskrivelse af "stadier i det katolske". Der findes en "førstegrøde" som er kommet med Jesus Kristus, hans liv, død og opstandelse. Så findes der et "dernæst" ved Kristi komme, hos dem som hører ham til. Dette indebærer en gradvis overvindelse af hindrende magter og fjendtlige grænser, "for Kristus bør være konge, indtil han får lagt alle fjender under sine fødder. Den sidste fjende der tilintetgøres er døden". Og så til slut kommer enden, "når han overgiver riget til Gud og Faderen". Først ved denne ende er det *katolske* blevet fuldent altomfattende, for da skal alt være underlagt Sønnen, og Sønnen selv skal underlægge sig selv og alt under Gud, "for at Gud kan være alt i alle". Her er endelig alle grænser overvundet. Ikke engang grænsen mellem *noget* og *alt* findes længere, for Gud er blevet alt i alle. At være *katolsk* vil sige at være på vej til denne allersidste, grænseløse fylde, hos Gud selv, "delagtiggjort i den guddommelige natur".

Kristi fylde

Denne dynamik af det *katolske* i retning af stadig flere grænseoverskridelser udtrykkes på mange måder i Efeserbrevet i forbindelse med tanken om *Kristi Fylde*. Det var jo Guds "frelsesplan i tidernes fylde at sammenfatte alt, både det himmelske og det jordiske i Kristus".¹¹ Tiderne selv, med samt alt det, der har eksisteret i tidernes løb, skal sammenfattes. Selv grænsen, der sættes mellem tidens ubønhørlige *før* og *efter* skal overvindes. Guds evighed skal berøre verden.

Det er ikke en abstrakt fylde eller en teoretisk nedlæggelse af grænser. Den begynder så konkret som Kristi kors, hvormed han nedrev skillevæggen, den fjendtlige grænse mellem jøder og hedninger.¹² Han opbygger et legeme, hvor de fremmede bliver medborgere, og hvor de fjerne bliver nære¹³ – men det er atter helt konkret midt i denne håndgribelige verden "opbyggede på apostlenes og profeternes grundvold.

I dette synlige *katolske* samfund tænker den enkelte ikke alene, men "sammen med alle de hellige",¹⁴ dvs. sammen med alle de troende kristne. I dette fællesskab skal der foregå en troens erkendelse, der grænseløst sprænger flere og flere grænser, en erkendelse, der går ud over al erkendelse – "så I sammen med alle de hellige må kunne fatte, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er, og kende Kristi kærlighed, som overgår al erkendelse, så I kan fyldes med hele Guds fyl-

¹¹ Ef 1,10

¹² Ef 2,14: For han er vor fred. Han gjorde de to parter til ét, og med sin legemlige død nedrev han den mur af fjendskab, som skilte os.

¹³ Ef 2,13: Men nu, da I er i Kristus Jesus, er I, som engang var langt borte, ved Kristi blod kommet nær.

¹⁴ Ef 3,18

de".¹⁵ Hvis jeg skulle vælge noget sted fra Det ny Testamente, som beskriver meningen med ordet *katolsk*, så ville jeg vælge dette.

Her er angivet bredden og længden og højden og dybden af det *katolske*. Her er et rum, der stadig udvides, så stort som Kristi kærlighed, der overgår al erkendelse. Det strækker sig så langt ud over alle grænser, at mennesker skal fyldes med hele Guds fylde.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

¹⁵ Ef 3,18f